

Kvantitativní analýza potravinové soběstačnosti České republiky a problematické dopady zavedení kvót na české potraviny

Asociace pro férový trh

2/2021

Analýza potravinové soběstačnosti ČR v letech 2018–2020

Potravinová soběstačnost je momentálně velmi často zmiňovaný pojem zejména v souvislosti s Novelou, respektive navrženým pozměňovacím návrhem Novely. Aby bylo možné naplnit pozměňovacím návrhem požadované kvóty je především nutné, aby byla česká produkce dotčených potravin dostatečná. Momentálně je potravinová soběstačnost České republiky dle dostupných statistických údajů v průměru na 40 %. Z hlavních komodit jsme soběstační pouze u obilovin, cukru, mléka, hovězího masa, chmele a s občasnými výkyvy u řepky.¹ Všechny ostatní komodity jsou z menší či větší části dováženy. A některé dotčené komodity se v České republice dokonce vůbec nevyrábí.

U luskovin je Česká republika nejméně soběstačná například u čočky a fazolí, kterých ovšem jenom české domácnosti za rok spotřebují téměř 20.000 tun. Jejich spotřeba se tedy kryje z větší části dovozem.

Soběstačnost u čerstvé zeleniny se pohybuje mezi 30 a 40 % a u čerstvého ovoce jde o rozmezí 40-50 %. Přičemž pokud neoperujeme s údaji o domácí produkci a uvažujeme pouze zemědělský sektor, tyto hodnoty vychází ještě nižší. Navíc je třeba počítat i se sezónními výkyvy, neboť české zemědělství rozhodně není připraveno na to, aby produkovalo dostatečné množství všech těchto komodit celoročně.

U masných výrobků je Česká produkce schopna pokrýt spotřebu hovězího a skopového masa. Vepřové maso ovšem sotva dosahuje 50 % a u drůbežího sotva 60 %.

Nejlepší hodnoty vychází u mléka a mléčných výrobků, kde je v České republice tradičně téměř 100% soběstačnost a u některých komodit či výrobků i vyšší.

Současné znění Novely se vztahuje i na komodity a výrobky, které se v České republice vůbec neprodukují. Tak například droždí se do České republiky dováží, neboť se zde dle dostupných údajů již 15 let nevyrábí. Proto zatímco u ostatních potravin bude nutné výrobu případně „pouze“ navýšit, u daných potravin bude nutné začít takzvaně na zelené louce.

Aby bylo možné si vytvořit vlastní obrázek o tom, jak si momentálně stojíme v potravinové soběstačnosti, níže poskytujeme obecné shrnutí vytvořené na základě údajů ze situačních a výhledových zpráv Ministerstva zemědělství a údajů Českého statistického úřadu, které přibližně ukazuje míru potravinové soběstačnosti České republiky u potravin, na něž se mají stanovené kvóty dle návrhu vztahovat.

Jedná o přibližné zhodnocení. Pro poskytnutí detailní analýzy nás neváhejte kontaktovat.

¹ iDNES.cz. 2021. *Měla by Česká republika usilovat o potravinovou soběstačnost? - Blog iDNES.cz.* [online] Dostupné z: <<https://martinpycha.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=675249>> [1.3.2021].

Luskoviny*

Potravina	Soběstačnost za rok 2018	Soběstačnost za rok 2019	Soběstačnost za rok 2020**
Fazol	Fazol obecný je pěstován jen pro účely potravinářské a jeho potřeba je dnes kryta převážně dovozem ze Slovenska. Ústup od jeho pěstování byl podobně jako u čočky způsoben především nepříznivými ekonomickými relacemi, špatným zdravotním stavem, nedostatkem vhodných odrůd, včetně vazby na související vlivy technologické, nižší výnosy a další okolnosti.		
Hrách	89 %	78 %	78 %
Čočka	Velkovýrobní pěstování čočky bylo v České republice ukončeno. Průměrná roční spotřeba čočky se v ČR dlouhodobě pohybuje na úrovni 4 000–6 500 t, v letech 2018-2020 až kolem 7 500 t. Celková poptávka je pokrývána dovozem zejména z Kanady (95 %). Plochy čočky se v ČR statisticky nesledují, jsou omezeny pouze na plochu u malopěstitelů.		

*počítáno obecně z celkové produkce a spotřeby bez uvážení dalších proměnných

**odhad při stejné spotřebě dle roku 2019 z aktuálních údajů o celkové sklizni roku 2020

Pozn.: číselné hodnoty v tabulce jsou zaokrouhleny na celá čísla

Semena a ořechy*

Potravina	Soběstačnost za rok 2018	Soběstačnost za rok 2019	Soběstačnost za rok 2020
Lněná semena;	147 %	82 %	-
Hořčičná semena;	318 %	300 %	-
Slunečnicová semena;	26 %	21 %	-

*počítáno obecně z celkové produkce a spotřeby bez uvážení dalších proměnných

Zelenina*

Potravina	Soběstačnost za rok 2018*	Soběstačnost za rok 2019*	Soběstačnost za rok 2020*
Čerstvá zelenina	32 %	36 %	-
Zelí	49 %	51 %	61 %
Květák a brokolice	25 %	22 %	22 %
Saláty	42 %	60 %	60 %
Špenát	48 %	54 %	56 %
Okurky	26 %	27 %	24 %
Rajčata	19 %	19 %	17 %
Mrkev	45 %	48 %	58 %
Česnek	27 %	28 %	31 %
Cibule	37 %	43 %	51 %
Brambory	84 %	82 %	97 %
Paprika	17 %	21 %	22 %

*počítáno obecně z celkové produkce a spotřeby bez uvážení dalších proměnných

**odhad při stejné spotřebě dle roku 2019 z aktuálních údajů o celkové sklizni roku 2020

Ovoce*

Potravina	Soběstačnost za rok 2018	Soběstačnost za rok 2019	Soběstačnost za rok 2020**
Ovoce čerstvé (mimo maliník)	46 %	39 %	-
Jablka	99 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 59 %)	75 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 39 %)	82 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 45 %)
Hrušky	55 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 20 %)	53 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 18 %)	56 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 22 %)
Meruňky	45 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 11 %)	40 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 11 %)	16 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 2 %)
Třešně	104 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 28 %)	102 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 27 %)	78 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 9 %)
Broskve	20 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 2 %)	14 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 1 %)	13 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 1 %)
Švestky	58 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 18 %)	47 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 15 %)	59 % včetně domácí produkce (soběstačnost zemědělského sektoru 15 %)
Jahody	24 %	25 %	25 %

**odhad při stejné spotřebě dle roku 2019 z aktuálních údajů o celkové sklizni roku 2020

Jiné*

Potravina	Soběstačnost za rok 2018*	Soběstačnost za rok 2019*	Soběstačnost za rok 2020*
Vejsce	85 %	82 %	83 %
Přírodní med	84 %	-	-

*počítáno obecně z celkové produkce a spotřeby bez uvážení dalších proměnných

Maso*

Potravina	Soběstačnost za rok 2018*	Soběstačnost za rok 2019*	Soběstačnost za rok 2020*
Hovězí maso, čerstvé nebo chlazené	123 %	121 %	131 %
Vepřové maso, čerstvé nebo chlazené	51 %	51 %	52 %
Skopové maso, čerstvé nebo chlazené	103 %	96 %	100 %
Kozí maso, čerstvé nebo chlazené	5 %	-	-
Drůbeží maso, čerstvé nebo chlazené	65 %	65 %	66 %

*počítáno obecně z celkové produkce a spotřeby bez uvážení dalších proměnných

Mléko a mléčné výrobky*

Potravina	Soběstačnost za rok 2018*	Soběstačnost za rok 2019*	Soběstačnost za rok 2020*
Mléko celkem	138 %	135 %	-
Mléko konzumní	97 %	98 %	-
Sýry a tvarohy	79 %	75 %	-
Jogurt	117 %	119 %	-
Máslo	62 %	61 %	-

*počítáno obecně z celkové produkce a spotřeby bez uvážení dalších proměnných

Problematika a potenciální dopady zavedení kvót

Předložený pozměňovací návrh Novely, který mimo jiné zavádí tzv. povinné kvóty, je odůvodněn především údajnou snahou o pomoc regionálním výrobcům potravin při lepším prosazení se na českém trhu.

Konkrétně k důvodům pro přijetí pozměňovacího návrhu například pan poslanec Zdeněk Podal na 41. schůzi Poslanecké sněmovny konané 4.3.2020 uvedl následující:

„Návrh přispívá k plnění cílů stanovených v Agendě 2030, umožňuje regionálním výrobcům potravin prosadit se lépe na domácím trhu. Návrh dále přispívá k udržení zaměstnanosti na českém venkově. Návrh snižuje v konečném důsledku i uhlíkovou stopu a přispívá k závazkům na úrovni EU, uhlíkové neutralitě.“

Pokud by ovšem pozměňovací návrh Novely byl přijat tak, jak je nyní koncipován, nejenže by nevedl k dosažení zamýšlených cílů, ale především by vedl k několika zásadním praktickým problémům a přinesl by mnoho negativních dopadů zejména pro spotřebitele, ale i pro menší zemědělce, které by měl naopak podpořit.

Problematiku spojenou s přijetím Novely lze shrnout v několika základních bodech:

1. Praktické problémy spojené se zavedením pojmu „česká potravina“
2. Praktické problémy spjaté s koncepcí návrhu zákona
3. Zavedení potravinových kvót nebude pro drobné lokální zemědělce přínosem
4. Zavedení potravinových kvót se podepíše na kvalitě, rozmanitosti sortimentu a zejména cenách potravin
5. Zavedení potravinových kvót je z ekonomického pohledu nesmyslné
6. Zavedení potravinových kvót je v rozporu s udržitelným hospodářstvím
7. Zavedení potravinových kvót je v rozporu s unijním právem a bude mít negativní dopad na obchod s jinými zeměmi

1. Praktické problémy - „české potraviny“

Prvním problematickým bodem je vymezení pojmu „česká potravina“ podle současného znění Novely

„jde o českou potravinu pouze tehdy, pokud 100 % všech složek celkové hmotnosti pochází z České republiky, s výjimkou složek, které z důvodů přírodních podmínek nemohou být v České republice produkovány, a prvovýroba, narození, chov, porážka zvířat a všechny fáze výroby proběhly na území České republiky.“

Požadavek, aby 100 % všech složek celkové hmotnosti výrobku pocházelo z České republiky je velmi restriktivní. Může diskvalifikovat i výrobky, které jsou z drtivé většiny (třeba z 90 %) českého původu, příp. obsahují určitou složku, která se sice v České republice pěstuje, ale nikoliv v dostatečném množství.

Například pro vinaře by zavedení kvót bylo patrně likvidační, neboť na stávající objem vína dodávaného českými producenty na tuzemský trh nemá samotná Česká republika dostatečnou produkci hroznů. Čeští vinaři nyní využívají z více než dvou třetin hrozny z dovozu a velké množství v česku vyráběných vín by se tak nekvalifikovala jako „česká potravina“.²

² Aktuálně.cz. Češi ve stopách Rumunů. Zničí nás to, nařikají vinaři nad potravinovým nacionalismem - Aktuálně.cz. Zprávy - Aktuálně.cz [online]. Dostupné z:

Stejně tak uzeniny vyráběné v České republice, z více než 90 % nesplní striktní parametry pro české potraviny.³ Kupříkladu pro výrobu šunky využívá masný průmysl *Krásno* maso dovážené ze zahraničí. Z pohledu spotřebitelů jako jsou však doposud jako česká potravina vnímány.⁴

Pečivo od mnoha výrobců by se také nemuselo kvalifikovat jako „česká potravina“. Byť jsou obiloviny jednou z komodit, v níž jsme soběstační, neplatí to pro droždí, které se v tuzemsku v současnosti vůbec nevyrábí.

Svým způsobem je překvapivé, že Novela neřeší ani otázka původu vlastníka společnosti, která danou potravinu na českém trhu nabízí. V praxi tak bude docházet k dosti absurdním situacím⁵, kdy potraviny vnímané jako zahraniční budou nabízeny jako potraviny české. Příkladem může být Coca-cola vyráběná v Praze-Kyjích nebo sýry společnosti Brazzale vyráběné v tuzemsku z českého mléka.

2. Kvóty regulují poptávku

Navrhovaný text Novely se fakticky snaží o regulaci poptávky, nikoliv nabídky. Novela je totiž koncipována tak, že stanovuje podíl českých potravin na všech prodaných potravinách konečným spotřebitelům. Tzn. kolik si může konečný spotřebitel odnést českých a zahraničních potravin z obchodu.

Navrhovaná úprava tak ukládá obchodníkům nesplnitelnou povinnost zajistit, že si zákazník vybere především české zboží. Takový způsob direktivní regulace nutně povede ke zcela absurdním situacím, kdy by prodejce např. musel ověřit před dokončením prodeje zboží jednotlivému zákazníkovi, zda je splněna předepsaná kvóta českého zboží, a spotřebiteli z jeho nákupního košíku vyjmout zboží z dovozu (a to patrně i proti vůli nebohého spotřebitele), jen aby byly naplněny předepsané kvóty pro české potraviny.

Obchodník se takovým situacím jistě může vyhnout tak, že bude prodávat výhradně české potraviny, to však zjevně omezí výběr a dostupnost příslušného zboží. Např. u velkých řetězců aktuálně podíl zahraniční produkce často dosahuje i 90 % celého sortimentu potravin.⁶ Změnit během jednoho roku tak razantně skladbu zboží, aniž by došlo k významnému omezení výběru pro spotřebitele je při stávající úrovni a složení zemědělské a potravinářské produkce České republiky zcela nereálné.

3. Zavedení potravinových kvót nebude pro drobné zemědělce přínosem

Deklarovaným záměrem pozměňovacího návrhu Novely je zejména podpořit malé a střední zemědělce. Tak jak je Novela momentálně koncipována však rozhodně nemůže tento účel zajistit.

<https://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/kvoty-na-potraviny-rozdelily-zemedelsko-potravinarskou-verej/r~10526f505b2711ebb0f60cc47ab5f122/> [1.3.2021].

³ Zboží a Prodej – zprávy z retailu. 2021. *Povinný podíl českých potravin v obchodech poškodí zákazníky, upozorňuje SOCR ČR* | Zboží&Prodej – zprávy z retailu. [online] Dostupné z: <<https://www.zboziaprodej.cz/2020/05/27/povinny-podil-ceskych-potravin-v-obchodech-poskodi-zakazniky-upozornuje-socr-cr/>> [1.3.2021].

⁴ Studie Liberálního institutu ze dne 1.6.2020, „Potravinová soběstačnost – drahý a nebezpečný nápad“.

⁵ Ibid.

⁶ Aktualně.cz. *Češi ve stopách Rumunů. Zničí nás to, nařikají vinaři nad potravinovým nacionalismem - Aktuálně.cz. Zprávy - Aktuálně.cz* [online]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/kvoty-na-potraviny-rozdelily-zemedelsko-potravinarskou-verej/r~10526f505b2711ebb0f60cc47ab5f122/> [1.3.2021].

Z přijetí Novely budou těžit zejména velcí hráči na potravinovém trhu, jako je například Agrofert. V důsledku stanovení kvót na potraviny dojde k tomu, že se výrazným způsobem sníží či zcela odstraní konkurence ze strany zahraničních výrobců.

Drobné podniky, lokální a regionální zemědělci a výrobci bez tržní síly zůstanou i nadále ve stejné pozici. Nebudou totiž disponovat dostatečnými prostředky a zejména výrobní kapacitou na to, aby se s danou regulací vyrovnaly a držely ve své produkci krok s velkými agrárními skupinami.

V tomto odvětví může totiž často výrobní kapacita menšího rozsahu představovat v konečném důsledku právě onu vysokou kvalitu konečného produktu. Tito menší podnikatelé však v důsledku nové regulace budou nadále produkovat obdobné množství svých výrobků, zatímco těm největším holdingovým společnostem v oblasti zemědělství se otevře další příležitost k navýšení své velkovýroby a současně generování obrovských zisků.

4. Kvóty se podepíší na kvalitě, rozmanitosti sortimentu a zejména cenách potravin

Zásadním limitem zavedení potravinových kvót představuje nedostatečný objem produkce tuzemských potravin. Samotné zavedení kvót na české potraviny, které mají do roku 2027 vyrůst až na 73 % tento nedostatek samy nezhojí.

Jak již bylo vysvětleno úvodem této analýzy, Česká republika v produkci řady základních druhů potravin, na něž se má Novela vztahovat, není ani zdaleka soběstačná, a proto jsou z menší či větší části dováženy ze zahraničí. Přitom mnohé z těchto dotčených potravin zatím nemají ani místní výrobce nebo se zde nepěstují či nevyrábí (například zmíněné droždí).

U řady klíčových potravin tuzemská produkce pokrývá objem spotřeby nejvýše ze 40-50 %.

Vzhledem k přírodním podmínkám, personálním a technologickým zdrojům v Česku je celkový objem zemědělské a potravinářské produkce limitovaný. V důsledku zavedení povinných kvót se tak bude navyšovat požadavek na zvýšení zemědělské a potravinářské produkce v České republice. Tato skutečnost se zjevně podepíše na cenách, na kvalitě potravin a na sortimentu.

Zdražení základního sortimentu v obchodech bude jedním ze zásadních problémů. V důsledku omezení hospodářské soutěže totiž nebudou muset čeští výrobci soutěžit s produkty z jiných zemí Evropské unie, které často mohou být, při stejné kvalitě, levnější. Zároveň u mnohých potravin Česká republika nemá dostatečné klimatické a přírodní podmínky či know-how a technologie k tomu, aby bylo možné příslušné výrobky vyprodukovat vůbec či v dostatečné kvalitě, resp. dodávat po většinu roku. Připočteme si k tomu také zvýšené náklady na provedení regulace a na případnou distribuci potravin do odlehlejších míst, když z důvodů zavedení povinných kvót budou tamní obchodníci muset omezit či ukončit nabízení a prodej sortimentu od zahraničních výrobců potravin a upřednostnit dodávky potravin od vzdálenějších českých výrobců. Znatelný dopad bude mít tato regulace mimo jiné na obchodníky v pohraničí, a tak například drobný podnikatel provozující svůj maloobchod s potravinami v Aši, jehož velká část sortimentu tvoří výrobky pocházející z Německa, bude muset nově vynaložit nepředstavitelné náklady a nahradit tento sortiment českými potravinami.

Negativní dopady Novely dále znásobuje aktuální pandemie Covid-19. Některé potraviny již nyní v důsledku pandemie Covid-19 a dalších změn na trhu zdražují. Pandemie přinesla mnohé náklady, se kterými se doposud nepočítalo, jako je dezinfekce prostor, nákup respirátorů a roušek a podobně. Mlynáři například již ohlásili zdražování mouky o 20 až 25 % kvůli vzrůstajícím cenám potravinářské

pšenice.⁷ Zvyšuje se také cena oleje, droždí nebo cukru, což bude mít v konečném důsledku dopad i na ceny pečiva. Pokud by byla Novela přijata, tak se náklady na její provedení dále promítnou v již nyní rostoucích cenách těchto a jiných potravin.

Vlivem klimatických podmínek určité potraviny nelze v České republice vypěstovat buď vůbec, nebo alespoň v dostatečném množství po celý rok. Potenciálně by bylo možné v České republice pěstovat třeba i avokáda nebo banány, ale bylo by to mnohonásobně nákladnější a spojené s většími dopady na životní prostředí, než je dovoz těchto komodit z odpovídajících zemí, kde se těmto plodinám daří přirozeně dobře.

Navíc je nutné pamatovat na to, že v České republice existují roční období, která se zásadním způsobem podepíší na skladbě vyprodukovaných potravin a ve svém důsledku i na sortimentu v obchodech. V důsledku sezónních výkyvů se již tak kvótami omezený sortiment v zimě dále sníží na minimum. Příkladem takových výkyvů u konkrétní potraviny může být například situace na českém trhu s jablky v roce 2019/2020. Jablka ze sklizně roku 2019 představovala 78 % veškeré produkce ovoce v ČR. V důsledku pozdních jarních mrazů a také následného úbytku srážek však došlo ke snížení sklizně meziročně o 24 %.⁸ Vysoký zájem spotřebitelů je v takových případech třeba kompenzovat produkcí a dovozem z jiných států, což by Novela zásadně omezila.

Omezení dovozu potravin a tlak na zvyšování zemědělské a potravinářské produkce se promítne i v kvalitě produktů poskytovaných konečným spotřebitelům. V důsledku eliminace soutěže na trhu dojde k situaci, že výrobci mají menší motivaci k investicím do know-how, výroby, zemědělství a obecně kvality výrobků. Část objemu české zemědělské a potravinářské produkce je však z České republiky exportována a Novela na této skutečnosti nic nemění. Mezera mezi tuzemskou spotřebou a produkcí potravin bude narůstat budou-li čeští výrobci udržovat vývoz potravin do zahraničí na stávajícím objemu či jej zvýší. Rovněž může docházet k tomu, že kvalitnější potraviny budou vyváženy, neboť je bude možné v cizině prodat za lepší cenu a méně kvalitní produkce bude zůstat ke konzumaci českým spotřebitelům.

5. Zavedení potravinových kvót je z ekonomického pohledu nesmyslné

Novela představuje velký dopad na infrastrukturu a s ní spojené obrovské vedlejší náklady v podobě nadměrné dopravy a všech z ní vyplývajících negativních externalit. Zavedením kvót na potraviny také dojde ke snížení konkurence ze strany zahraničních výrobců, omezení soutěže a omezení výběru výrobků pro konečného spotřebitele za současného zvýšení cen. Omezení soutěže pak může také vést ke snížení kvality potravin, což opět pocítí samotní spotřebitelé. Nemluvě o hrozících pokutách za porušování evropského práva.

Kromě varování před tím, že přijetí Novelu s sebou nezbytně nutně přinese také zvyšování cen na předmětné potraviny, se mnozí ekonomové kriticky vyjádřili i k dalším aspektům této legislativní změny.

Kritika se zejména vztahuje k tomu, že se v důsledku zavedení kvót výrazně omezí volný obchod, jehož nepochybné přínosy se tak zcela eliminují. Petr Bartoň, hlavní ekonom skupiny Natland, k tomuto např. uvedl: „Pokud zákon ustanoví, že 85 % [podíl stanovený prvním pozměňovacím návrhem, pozn. autora] regálové plochy musí být domácí potraviny, bude zákon bezzubý. Zbýlých 15 % regálů bude ošoupanější,

⁷ Lidovky.cz. 2021. *Mouka zdraží až o čtvrtinu ceny. O tom, za kolik bude k mání, rozhodnou prodejci / Firmy a trhy | Lidovky.cz.* [online] dostupné z: <https://www.lidovky.cz/byznys/firmy-a-trhy/mlynari-ohlasili-zdrazeni-mouky-az-o-ctvrtinu.A210222_113040_firmy-trhy_hetom> [1.3.2021].

⁸ BUCHTOVÁ, Irena. *Situační a výhledová zpráva: Ovoce 12/2020* [online]. Praha, 2020 [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/666701/SVZ_Ovoce_12_2020.pdf

zahraniční zboží bude muset být častěji doplňováno a spotřebitelé se budou moci dál svobodně rozhodovat o tom, co vpustí do svého těla.“

Předmětem kritiky je také snaha o potravinovou soběstačnost. Lukáš Kovanda, hlavní ekonom Czech Fund a člen Národní ekonomické rady vlády uvádí: „*Ani nejvyspělejší země nejsou a nikdy nebyly stoprocentně potravinově soběstačné, a to ani v produkci, s níž si je svět úzce spojuje – třeba taková Francie dováží třicet procent sýrů.*“⁹

6. Zavedení potravinových kvót je v rozporu s udržitelným hospodářstvím

Dalším z deklarovaných důvodů přijetí novely byla údajně také snaha o zamezení emisí při dovozu potravin ze zahraničí.

Dle odůvodnění návrhu Novely skupinou poslanců, jež návrh Novely předložili, je momentální způsob fungování potravinářského trhu neudržitelný a neekologický. Novela argumentuje snížením uhlíkové stopy, ovšem takové závěry však nejsou ničím podpořeny a jsou stavěny na pouhých spekulacích.

Přeprava potravin sice je environmentálně náročná, avšak zavedením kvót se tato náročnost nesníží a v některých případech může být dokonce navýšena. Pro názornou aplikaci této myšlenky uvádíme následující příklad.

Pokud si doposud obyvatelé Karlovarského kraje kupovali zboží dovážené z přilehlých oblastí Německa, museli by najednou po zavedení kvót shánět náhradu za tento druh potravin, který může být v České republice dostupný až v Moravskoslezském kraji. Z dovozu spočívajícího v překonání pouhých několik či několika desítek kilometrů se tak stane cesta trvající i 500 kilometrů, což rozhodně uhlíkovou stopu nesníží, ale naopak zvýší a navýší samozřejmě i náklady na dopravu, které se následně promítnou do cen zboží pro konečné spotřebitele.

Ani snaha o snížení uhlíkové stopy a zajištění ekologičtější distribuce potravin tak nemůže ospravedlnit přijetí Novely v podobě, v jaké je nyní, neboť daného cíle s takovou Novelou nelze vůbec dosáhnout.

7. Zavedení potravinových kvót je v rozporu s unijním právem a bude mít negativní dopad na obchod s jinými zeměmi

Podle evropského práva jsou členskými státním množstevní omezení dovozu a veškerá opatření s rovnocenným účinkem zakázána. Zakaz je zakotven přímo ve Smlouvě o fungování Evropské unie, a to v jejím čl. 34. Vzhledem k tomu, že volný pohyb zboží na jednotném trhu Evropské unie je jedním ze základních pilířů, na němž celé evropské společenství stojí, jeho dodržování je pod neustálým a důsledným dohledem Evropské komise. Evropská komise dodržování pravidel zakazujících omezování volného trhu vymáhá nekompromisně, což ukazují nedávné případy zavedení podobných úprav omezující trh v Rumunsku a Maďarsku, které skončily nezdarem.

Evropská komise již také pohrozila podáním žaloby na Českou republiku a závažnost této hrozby také potvrdila na nedávných jednáních v Bruselu, které se právě týkalo překážek pro podnikání na vnitřním

⁹ PÁNEK, Martin, Jiří NOHEJL a Mojmír HAMPL. Potravinová soběstačnost – drahý a nebezpečný nápad. Liberální institut [online]. 1.6.2020, , 18-21 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://libinst.cz/wp-content/uploads/2020/06/Potravinov%C3%A1-sob%C4%9Bsta%C4%8Dnost-Libinst-2020v2.pdf>

evropském trhu.¹⁰ Výhrady také v minulosti vyjádřilo několik států Evropské unie, které považují zavedení kvót na vybrané české potraviny za nepřipustnou diskriminaci zahraničních výrobků.¹¹

Na závěr je tak třeba položit si otázku, zdali uváděný záměr novely je záměrem skutečným. Většina odborné veřejnosti od počátku vnímá kolizi pozměňovacího návrhu Novely s evropským právem. Člověku znalému evropského práva a zejména judikatury Soudního dvora Evropské unie musí být zřejmé, že pozměňovací návrh Novely již od počátku nemohl z hlediska souladu s evropským právem obstát.

S ohledem na autory pozměňovacího návrhu se tak nelze ubránit dojmu, že spotřebitel a český výrobce potravin je zde pouze rukojmím na cestě k očernění postavení Evropské unie za situace, kdy nevyhnutelně dojde k napadení tohoto pozměňovacího návrhu Novely Evropskou komisí. V daném případě nelze jinak než dojít k závěru, že pozměňovací návrh Novely je pouhým politickým manévrem ve spojitosti s blížícími se volbami do PS.

¹⁰ Houska, O., 2021. Trapas v Bruselu. Češi dostali vynadáno za potravinové kvóty a pak vyzývali ostatní k solidaritě a posilování jednotného trhu. [online] Hospodářské noviny (iHNed.cz). Dostupné z: <<https://archiv.ihned.cz/c1-66879430-kvoty-na-ceske-potraviny-nemaji-sanci-evropska-komise-uz-varovala-cesko-ze-jsou-protipravni>> [1.3.2021].

¹¹ Lidovky.cz. 2021. *Osm zemí EU varuje Česko před zavedením kvót na potraviny. Znamenaly by prý zdražení | Domov | Lidovky.cz.* [online] dostupné z: <https://www.lidovky.cz/domov/osm-evropskych-zemi-varuje-cesko-pred-zavedenim-kvot-na-potraviny-znamenaly-by-znevyhodneni-dovozu-a.A210120_104637_ln_domov_ele> [20.1.2021].